

Regeringens proposition

1994/95:18

Finansiering av myndighetstillsynen för den
avreglerade elmarknaden, m.m.

Prop.
1994/95:18

Regeringen överlämnar denna proposition till riksdagen.

Stockholm den 15 september 1994

Carl Bildt

Bo Lundgren
(Näringsdepartementet)

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen läggs fram förslag till avgift (nätavgift) för finansiering av Närings- och teknikutvecklingsverkets verksamhet som nätmyndighet enligt lagen (1902:71 s.1), innefattande vissa bestämmelser om elektriska anläggningar (ellagen).

Enligt riksdagens beslut om handel med el i konkurrens är innehavare av nätkoncession med stöd av ellagen skyldig att utföra mätning av överförd ström och att rapportera resultaten av dessa mätningar enligt föreskrifter som kommer att meddelas av regeringen. I propositionen läggs fram förslag till lagbestämmelser för fördelningen av nätföretagens kostnader för mätning och därtill hörande verksamhet.

Innehållsförteckning

Prop. 1994/95:18

1. Förslag till riksdagsbeslut	3
2. Lagtext	4
3. Ärendet och dess beredning	8
4. Avgift för finansiering av nätmyndighetens verksamhet, m.m.	10
5. Fördelningen av nätföretagens kostnader för mätning, m.m.	13
6. Författningskommentar	15
Bilaga 1 Sammanfattning av Närings- och teknikutvecklingsverkets promemoria Förslag till avgiftsfinansiering av nätmyndig- heten	19
Bilaga 2 Sammanställning av remissyttranden över promemorian Förslag till avgiftsfinansiering av nätmyndigheten	22

1 Förslag till riksdagsbeslut

Prop. 1994/95:18

Regeringen föreslår att riksdagen

1. antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1902:71 s.1), innefattande vissa bestämmelser om elektriska anläggningar,
2. antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1994:617) om ändring i lagen (1902:71 s.1), innefattande vissa bestämmelser om elektriska anläggningar,
3. godkänner det som regeringen förordar om nätavgiftens utformning (avsnitt 4).

2.1 Förslag till lag om ändring i lagen (1902:71 s. 1), innefattande vissa bestämmelser om elektriska anläggningar

Härigenom föreskrivs att det i 2 § lagen (1902:71 s. 1), innefattande vissa bestämmelser om elektriska anläggningar skall införas ett nytt mom., 2 § 9 mom., av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 § 9 mom.¹

Kostnaden för en mätare med tillhörande insamlingsutrustning och dess installation i leveranspunkten hos en elkonsument skall av innehavaren av nätkoncessionen debiteras elkonsumenten. Detsamma gäller kostnaden för flyttning av en mätare med tillhörande insamlingsutrustning till en ny leveranspunkt.

En elkonsument som är lågspänningskund har rätt att vid flyttning inom koncessionsområdet få sin mätare med tillhörande insamlingsutrustning överförd till denna leveranspunkten.

En elkonsument som är lågspänningskund och som flyttar från koncessionsområdet har rätt att av koncessionshavaren få tillbaka den del av erlagd kostnad som motsvarar värdet av mätaren med tillhörande insamlingsutrustning med beaktande av dess återstående tekniska livslängd. Belopp under 1 000 kronor behöver dock inte återbetalas till elkonsumenten.

Elkonsumenter vars strömförbrukning mäts på annat sätt än enligt de föreskrifter som meddelats med stöd av 2 § 4 mom. sjunde stycket skall debiteras för merkostnaden för denna mätning och för rappor-

¹Förutvarande 9 mom. upphävd genom 1988:218.

teringen av mätresultaten.

Andra kostnader för mätning än de som nämns i första, andra och fjärde styckena får inte debiteras enskilda elkonsumenter.

Första, andra och fjärde styckena gäller inte elkonsumenter som köper sin ström från innehavaren av leveranskoncession enligt 6 § lagen (1994:618) om handel med el, m.m.

Frågor om koncessionshavarens skyldigheter enligt detta moment prövas av nätmyndigheten.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1995.

2.2 Förslag till lag om ändring i lagen (1994:617) om ändring i lagen (1902:71 s. 1), innefattande vissa bestämmelser om elektriska anläggningar

Prop. 1994/95:18

Härigenom föreskrivs att 2 § 4 mom. och 31 § lagen (1994:617) om ändring i lagen (1902:71 s. 1), innefattande vissa bestämmelser om elektriska anläggningar skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 § 4 mom.

Den som har nätkoncession för linje är skyldig att på skäligen villkor ansluta en anläggning till ledningen.

Om det finns särskilda skäl kan nätmyndigheten besluta att den som har nätkoncession för linje inte behöver ansluta en anläggning till ledningen.

Den som har nätkoncession för område är skyldig att på skäligen villkor ansluta en anläggning inom området till ledningsnätet.

Om det finns särskilda skäl kan nätmyndigheten besluta att den som har nätkoncession för område inte behöver ansluta en anläggning till ledningsnätet.

Vill någon ansluta en anläggning till en ledning som omfattas av en nätkoncession för linje i stället för till ett ledningsnät som omfattas av en nätkoncession för område, får den som har nätkoncessionen för linje göra anslutningen endast efter medgivande av den som har nätkoncession för området eller efter tillstånd av nätmyndigheten.

Den som har nätkoncession är skyldig att på skäligen villkor överföra ström åt annan.

Innehavare av nätkoncession är skyldig att utföra mätning av överförd ström samt att rapportera resultaten av dessa mätningar i enlighet med de närmare föreskrifter som regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, nätmyndigheten meddelar.

Innehavare av nätkoncession är skyldig att utföra mätning av överförd ström samt att rapportera resultaten av dessa mätningar i enlighet med de närmare föreskrifter som regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, nätmyndigheten meddelar. *Föreskrifter om kostnader för mätning finns i 2 § 9 mom.*

Frågor om koncessionshavarens skyldigheter enligt detta moment prövas av nätmyndigheten.

31 §

Beslut av nätmyndigheten enligt 2 § 4, 6 eller 7 mom. eller 3 § eller beslut om ersättning till den som enligt 15 a § tredje stycket beordrats att öka eller minska produktionen av ström får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Nätmyndigheten får inträda som part i målet när myndighetens beslut prövas av domstol. Ändras nätmyndighetens avgörande i sak genom beslut av länsrätt eller kammarrätt, får nätmyndigheten överklaga beslutet.

Föreskrifter om överklagande av en myndighets beslut enligt 23 §, 24 § första eller andra stycket, 25 § eller 26 § eller med stöd av ett bemyndigande enligt lagen meddelas av regeringen.

Föreskrifter om överklagande av ett beslut av en riksprovplats meddelas av regeringen.

Beslut av nätmyndigheten enligt 2 § 4, 6, 7 eller 9 mom. eller 3 § eller beslut om ersättning till den som enligt 15 a § tredje stycket beordrats att öka eller minska produktionen av ström får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Nätmyndigheten får inträda som part i målet när myndighetens beslut prövas av domstol. Ändras nätmyndighetens avgörande i sak genom beslut av länsrätt eller kammarrätt, får nätmyndigheten överklaga beslutet.

Riksdagen beslöt våren 1994 om ett nytt regelverk för elmarknaden (bet. 1993/94:NU22, rskr. 1993/94:358) i enlighet med de förslag som regeringen hade lagt fram i propositionen Handel med el i konkurrens (prop. 1993/94:162). Riksdagen beslutade om dels ändringar i lagen (1902:71 s.1), innefattande vissa bestämmelser om elektriska anläggningar (ellagen), dels en ny lag, lag (1994:618) om handel med el, m.m. En ny myndighetsfunktion (nätmyndigheten) vid Närings- och teknikutvecklingsverket (NUTEK) har i enlighet med riksdagens beslut inrättats den 1 juli 1994 med uppgift att handlägga bl.a. koncessionsärenden och ärenden om koncessionshavarnas skyldigheter samt att utöva tillsyn av ellagens efterlevnad utom i frågor som rör elsäkerhet. NUTEK har även ansvar för de myndighetsuppgifter som följer av lagen om handel med el, m.m.

Riksdagen anslöt sig till principen att nätmyndighetens verksamhet fr.o.m. den 1 januari 1995 skall finansieras genom avgifter som tas ut av koncessionshavarna. I propositionen informerades riksdagen om att regeringen avser att hösten 1994 återkomma med ett förslag i finansieringsfrågan.

NUTEK har på regeringens uppdrag redovisat ett förslag till avgiftssystem för finansiering av nätmyndighetens verksamhet i promemorian *Förslag till avgiftsfinansiering av nätmyndigheten*. Promemorian har remissbehandlats. En sammanfattning av promemorian är bifogad som *bilaga 1*. En sammanställning av remissinstansernas synpunkter redovisas i *bilaga 2*.

De nya föreskrifterna i ellagen innebär bl.a. att nätägare blir skyldig att, för elkundernas räkning, utföra mätning av levererad ström och att rapportera resultaten av dessa mätningar. Enligt de nya föreskrifterna ingår kostnader för mätare, mätning och rapportering i nätverksamheten, vars kostnader nätägaren får ta ut av elkunderna.

I propositionen (1993/94:162) angavs som en huvudprincip att den del av mätkostnaderna som entydigt kan föras till den enskilde kunden skall debiteras denne medan övriga mätkostnader skall slås ut på den gemensamma nättariffen. Riksdagen anförde inga invändningar mot detta. Principerna för denna kostnadsfördelning bör nu preciseras och lagfästas. Föreliggande lagförslag ansluter sig till de principer för kostnadsfördelning som redovisades i propositionen. Någon remissbehandling av förslaget har därför inte genomförts.

De framlagda lagförslagen innebär, utöver smärre redaktionella ändringar i två paragrafer, att en ny föreskrift införs i ellagen. Denna föreskrift reglerar bara vilken del av mätkostnaden som en elkund skall betala direkt till nätägaren och vilken del kunden skall betala via den gemensamma nättariffen. Föreskriften att kunden skall betala direkt till nätägaren drabbar enbart de elkunder som inte köper sin ström från den s.k. leveranskoncessionären. Inledningsvis kommer i stort sett alla elkunder att köpa sin ström av leveranskoncessionären. Sedan har varje elkund full frihet att välja mellan att även fortsättningsvis köpa sin ström från leveranskoncessionären och att byta elleverantör. Endast om han

väljer det senare alternativet drabbas han av den nya regleringen.

Prop. 1994/95:18

Med hänsyn till dessa omständigheter är det framlagda lagförslaget, enligt regeringens uppfattning, av sådan beskaffenhet att Lagrådets hörande skulle sakna betydelse.

Regeringens förslag: Nätmyndighetens verksamhet skall finansieras genom en årlig avgift (nätavgift) som betalas av innehavare av nätkoncession. Nätavgiften skall grundas på antalet högspännings- och lågspänningskunder hos koncessionshavaren enligt de föreskrifter som meddelas av regeringen.

NUTEK:s förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser godtar NUTEK:s förslag eller lämnar det utan invändning. Många remissinstanser, däribland Affärsverket svenska kraftnät, Riksrevisionsverket (RRV) och Statskontoret, framhåller att det föreslagna avgiftssystemet, med en enhetlig nätavgift som årligen betalas av innehavare av nätkoncession och där den totala avgiften bestäms av antalet abonnenter, är enkelt ur administrativ synvinkel. Svenska Elverksföreningen och Svenska Kraftverksföreningen anser att det regelsystem som gäller för den avgift som finansierar Elsäkerhetsverkets verksamhet (elabonmentavgiften) bör tillämpas också för den avgift som skall finansiera nätmyndighetens verksamhet. Enligt Elsäkerhetsverket bör grunderna för beräkning av årliga avgifter, uppördssystemet och den verksamhetsperiod avgifterna skall avse överensstämma med bestämmelserna om elabonmentavgift.

Vissa remissinstanser, bl.a. Svenska Elverksföreningen och Svenska Kraftverksföreningen, ifrågasätter om den avgiftsrelation mellan hög- och lågspänningsabbonenter som NUTEK föreslår är riktig och pekar på den avgiftsrelation som gäller för elabonmentavgiften. Andra remissinstanser, bl.a. RRV och Konkurrensverket, påpekar att avgifternas kostnadssamband bör utvärderas när resursutnyttjandet i verksamheten är känt.

Skälen för regeringens förslag: Enligt riksdagens beslut våren 1994 om handel med el i konkurrens (prop. 1993/94:162, bet. 1993/94:NU22, rskr. 1993/94:358) skall nätmyndighetens verksamhet från och med den 1 januari 1995 finansieras genom en årlig avgift (nätavgift) som betalas av innehavare av nätkoncession. Kostnaderna för verksamheten under budgetåret 1994/95 beräknades i prop. 1993/94:162 till 20 milj. kr.

NUTEK har som nätmyndighet uppgift att handlägga bl.a. koncessionsärenden och ärenden om koncessionshavarnas skyldigheter samt att utöva tillsyn av ellagens efterlevnad utom i frågor som rör elsäkerhet.

NUTEK har även ansvaret för de myndighetsuppgifter som följer av lagen (1994:618) om handel med el, m.m. Syftet med nätmyndighetens verksamhet är att skapa förutsättningar för låga priser och en hög servicenivå och att säkerställa att näten upplåts på ett sätt som gagnar konkurrensen. I nätmyndighetens uppgifter ingår bl.a. att ge ut allmänna råd samt att utarbeta vissa föreskrifter, bl.a. rörande kraven på särredovisning av nätverksamhet.

NUTEK:s förslag innebär att innehavaren av nätkoncession i enlighet med vad som anfördes i prop. 1993/94:162 skall vara avgiftsskyldig och att avgiften skall grundas på antalet anslutna lågspännings- respektive högspänningsabonnenter. Med lågspänningsabonnent avses den som är ansluten med en spänningsnivå som är 1000 volt eller lägre. De ansökningsavgifter som i dag tas ut för handläggning av koncessionsärenden bör enligt NUTEK slopas när nätavgiften införs. Avgiften bör enligt NUTEK fördelas så att den avspeglar den andel av nätmyndighetens kostnader som kan hänföras till respektive kundkategori. N U T E K : s förslag överensstämmer i stort med det system som gäller för den s.k. elabonnentavgiften som skall täcka kostnaderna för Elsäkerhetsverkets verksamhet. För elabonnentavgiften gäller dock att skyldigheten att betala avgift ligger på elabonnenterna. Även de föreslagna grunderna för beräkning av nätavgiften skiljer sig något från elabonnentavgiften.

Remissinstanserna är i huvudsak positiva till den föreslagna avgiftskonstruktionen med en abonnemangsrelaterad avgift. Vissa synpunkter på den föreslagna avgiftskonstruktionen har dock framförts, bl.a. vad gäller bestämmelserna om avgiftsskyldighet. Enligt Svenska Kraftverksföreningen och Svenska Elverksföreningen bör skyldigheten att betala nätavgiften ligga på elabonnenterna.

Vid avgiftsfinansiering av tillsynsverksamhet är det normalt de som tillsynen avser som har att erlägga avgifterna. Det finns därför ingen anledning att, som vissa remissinstanser förordar, frångå den i propositionen föreslagna principen att de som bedriver nätverksamhet skall vara avgiftsskyldiga. Det är angeläget att nätavgiften kan tas ut på ett sådant sätt att uppbörden kan ske enkelt och med låga administrativa kostnader. Nätavgiften bör i huvudsak tas ut enligt samma *beräkningsgrunder* som tillämpas för elabonnentavgiften. Det innebär att avgiften skall baseras på det antal slutförbrukare av el som nätföretaget har anslutit.

Regeringen, eller den myndighet regeringen bestämmer, får enligt 16 § ellagen meddela föreskrifter om avgifter för myndighets verksamhet som sker med stöd av ellagen. Regeringen avser att, med stöd av bemyndigandet, utfärda föreskrifter om nätavgifter som träder i kraft den 1 januari 1995. Det nuvarande systemet med ansökningsavgifter för koncessionsärenden bör upphöra vid samma tidpunkt. Nätavgifterna för år 1995 har beräknats av NUTEK till 3 kr. per lågspänningsabonnent och 600 kr. per högspänningsabonnent. De totala avgiftsinkomsterna skulle därigenom uppgå till drygt 20 milj.kr. Intäkterna från nätavgifterna skall tillföras statsbudgeten på särskild inkomsttitel. Effektivitetsskäl talar för att uppbörden av avgiften bör samordnas med elabonnentavgiften som enligt vad regeringen har erfarit fungerar bra. Medel för NUTEK:s verksamhet som nätmyndighet skall anvisas över statsbudgeten.

Relationen på avgifterna mellan högspännings- och lågspänningsabonnenter bör, som har påpekats av bl.a. RRV, så långt som möjligt återspegla verksamhetens inriktning vid nätmyndigheten. Det är dock svårt att nu, innan verksamheten har kommit igång i full omfattning, närmare bedöma avgifternas kostnadssamband för lågspännings- respektive högspänningsabonnenterna. Det är därför angeläget att

NUTEK gör en utvärdering av avgiftssystemet med avseende på bl.a. avgifternas kostnadssamband när erfarenhet har vunnits om verksamheten. I det sammanhanget bör även rutinerna för uppbörd och kontroll beaktas samt avgiftskonstruktionens eventuella effekter på konkurrenssituationen utvärderas.

Regeringen vill i sammanhanget informera riksdagen om sina överväganden rörande formerna för ledning av NUTEK:s verksamhet som nätmyndighet.

NUTEK är central förvaltningsmyndighet för frågor om näringslivets tillväxt och förnyelse och har uppgifter inom och utom energiområdet. NUTEK har ansvaret för statens insatser för att främja teknisk forskning och utveckling, etablering och utveckling av små och medelstora företag samt en balanserad regional utveckling. Vidare skall myndigheten svara för statliga insatser som skall främja en effektiv försörjning och användning av energi. NUTEK leds av en lekmanstyrelse med viss beslutanderätt. Styrelsen skall enligt förordningen (1991:960) med instruktion för Närings- och teknikutvecklingsverket besluta om myndighetens anslagsframställning och årsredovisning, om eventuella åtgärder efter genomförd revision och om föreskrifter som riktar sig till enskilda, kommuner och landsting.

Riksdagen beslutade i juni 1994 om nya riktlinjer för förvaltningsmyndigheternas ledningsformer (prop. 1993/94:185, 1993/94:KU42, rskr. 1993/94:381) för att undanröja de oklarheter som har funnits när det gäller myndighetschefens resp. styrelsens beslutsbefogenheter. Riktlinjerna innebär att förvaltningsmyndigheterna normalt skall ledas av antingen en enrådig chef, som ensam svarar för verksamheten, eller av en styrelse med fullt ansvar för verksamheten inför regeringen. Enligt riksdagens beslut bör regeringen i första hand välja enrådighetsverk som ledningsform. Vidare anförts att normerings- och tillsynsmyndigheter i regel inte bör ha styrelser, eftersom ledamöterna kan uppfattas som företrädare för dem som skall omfattas av tillsynen.

NUTEK:s verksamhet som nätmyndighet omfattar främst normgivning och tillsyn och skiljer sig i viktiga avseenden från NUTEK:s övriga verksamhetsområden.

Frågan om NUTEK:s ledningsformer bereds för närvarande inom regeringskansliet mot bakgrund av de nyligen antagna riktlinjerna för förvaltningsmyndigheternas ledningsformer. Enligt dessa skall riksdagen informeras om planerade förändringar. Regeringen avser att senare återkomma till riksdagen när det gäller frågan om NUTEK:s ledningsformer.

Mot bakgrund av riktlinjerna för myndigheternas ledningsformer kan redan nu konstateras att NUTEK:s styrelse inte bör ges några beslutsbefogenheter när det gäller NUTEK:s verksamhet som nätmyndighet enligt ellagen. I sammanhanget kan noteras att NUTEK:s verksamhet som nätmyndighet utgör ett särskilt verksamhetsområde, vilket är en viktig förutsättning för nätmyndighetens självständighet. Ett råd bör tillsättas vid NUTEK med insyn i nätmyndighetens arbete som en viktig uppgift.

Regeringens förslag: Nätföretagen skall debitera den enskilde elabonnenten kostnaden för mätare, insamlingsutrustning och deras installation. Övriga kostnader för mättjänster skall fördelas över samtliga abonnenter.

I de fall en elabbonent begär mätning på annat sätt än vad regeringen föreskriver med stöd av ellagen skall nätägaren även debitera elabonnenten för den ökade kostnad för insamling och rapportering som en mer avancerad utrustning kan medföra.

Skälen för regeringens förslag: En öppen elmarknad ställer nya krav på mätning och rapportering av mätresultat. Riksdagens beslut (prop. 1993/94:162, bet. 1993/94:NU22, rskr. 1993/94:358) innebär bl.a. en lagfäst skyldighet för innehavare av nätkoncession att utföra mätning av överförd el och att rapportera mätresultat enligt de föreskrifter som utfärdas av regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, nätmyndigheten. Enligt propositionen skall föreskrifterna behandla bl.a. kraven på tidsnoggrannhet i mätningen. I propositionen konstaterades vidare att en förutsättning för att utnyttja möjligheten att fritt kunna välja leverantör var en förhållandevis avancerad utrustning för mätning.

I propositionen redovisades vissa överväganden i fråga om nätföretagens fördelning av kostnaderna för mätning och därtill hörande verksamhet. Det anfördes att mätutrustning, åtminstone under de närmaste åren, kan vara förhållandevis dyr. Det finns därför anledning att ange principerna för fördelning av kostnaderna för mättjänsten mellan nätägaren och den enskilde kunden. Nätägaren borde enligt propositionen följa principen att de kundspecifika mätkostnaderna skulle debiteras den berörda elkunden medan övriga kostnader skulle kunna slås ut över kundkollektivet. Riksdagen anförde inga invändningar mot detta. Principen om fördelningen av kostnaderna för mättjänster bör preciseras genom föreskrifter i ellagen såvitt avser de kostnader som nätägaren är skyldig att debitera den enskilde kunden.

I enlighet med de principer som redovisades i propositionen bör nätägaren vara skyldig att debitera den berörda elkunden de engångskostnader som uppstår i samband med att mätutrustning installeras hos kunden. Det innebär att kunden skall debiteras kostnaderna för mätaren och dess kringutrustning för insamling av mätdata samt kostnaden för installationen. Andra kostnader för mätutrustning än de nyss nämnda bör inte få debiteras enskilda elkunder utan bör fördelas över samtliga abonnenter som anslutits till nätföretaget. Nätägaren får inte heller debitera enskilda elkunder kostnaden för de mätare som enbart används för att mäta överföringstjänsten.

Enligt lagen (1994:618) om handel med el, m.m. är innehavare av leveranskoncession skyldig att leverera el till alla inom området som inte

söker sig till en annan leverantör. Koncessionshavaren får därmed en ensamrätt till elleveranser inom området till de elkunder som inte önskar köpa el på den öppna marknaden. För de kunder som köper sin el från innehavare av leveranskoncession ställs inga krav på tidsnoggrannhet vid mätningen. Nätägaren bör därför inte få debitera enskilda elkunder kostnader för de mätare som används av kunder till leveranskoncessionshavare.

En elkund kommer att kunna att begära att få mätning utförd på annat sätt, t.ex. med större tidsnoggrannhet, än de minimikrav som regeringen avser föreskriva med stöd av ellagen. Sådan mätning och insamling kan antas kräva mer avancerad och dyrbar utrustning vilket i sin tur kan ställa nya anspråk på och ökade kostnader för systemen för insamling och rapportering. I dessa fall bör nätägaren - förutom kostnaden för mätare, insamlingsutrustning och installation - även debitera elkunden för de merkostnader som en mer avancerad mätning kan medföra.

Nätföretagens kostnader för mättjänster ingår i de nätkostnader vars skälighet skall kunna prövas av nätmyndigheten.

Genom skyldigheten för nätföretagen att mäta överförd el och att rapportera mätresultat kommer de att få tillgång till kommersiella uppgifter, t.ex. beträffande kunders förbrukning och elleverantörers försäljning i området. Frågan om tystnadsplikt hos nätföretag bereds för närvarande i regeringskansliet. Regeringen avser vid ett annat tillfälle återkomma till riksdagen i detta ärende.

6.1 Förslaget till lag om ändring i lagen (1902:71 s. 1), innefattande vissa bestämmelser om elektriska anläggningar

2 § 9 mom. Kostnaden för en mätare med tillhörande insamlingsutrustning och dess installation i leveranspunkten hos en elkonsument skall av innehavaren av nätkoncessionen debiteras elkonsumenten. Detsamma gäller kostnaden för flyttning av en mätare med tillhörande insamlingsutrustning till en ny leveranspunkt.

En elkonsument som är lågspänningskund har rätt att vid flyttning inom koncessionsområdet få sin mätare med tillhörande insamlingsutrustning överförd till den nya leveranspunkten.

En elkonsument som är lågspänningskund och som flyttar från koncessionsområdet har rätt att av koncessionshavaren få tillbaka den del av erlagd kostnad som motsvarar värdet av mätaren med tillhörande insamlingsutrustning med beaktande av dess återstående tekniska livslängd. Belopp under 1 000 kronor behöver dock inte återbetalas till elkonsumenten.

Elkonsumenter vars strömförbrukning mäts på annat sätt än enligt de föreskrifter som meddelats med stöd av 2 § 4 mom. sjunde stycket skall debiteras för merkostnaden för denna mätning och för rapporteringen av mätresultaten.

Andra kostnader för mätning än de som nämns i första, andra och fjärde styckena får inte debiteras enskilda elkonsumenter.

Första, andra och fjärde styckena gäller inte elkonsumenter som köper sin ström från innehavaren av leveranskoncession enligt 6 § lagen (1994:618) om handel med el, m.m.

Frågor om koncessionshavarens skyldigheter enligt detta moment prövas av nätmyndigheten.

Enligt 2 § 4 mom. sjunde stycket är innehavaren av nätkoncession skyldig att utföra mätning av överförd ström på sitt nät samt att rapportera resultaten av dessa mätningar enligt föreskrifter som kommer att meddelas av regeringen och nätmyndigheten. För att kunna fullgöra detta måste koncessionshavaren installera mätare på relevanta mätpunkter på sitt nät. Dessa mätare bekostas initialt av koncessionshavaren och blir också hans egendom. Mätningen ingår i nätverksamheten. Koncessionshavaren har därför enligt ellagens bestämmelser rätt att låta kostnaderna för mätningen, dvs. kostnaderna för mätaren och dess installation samt för insamlingen och rapporteringen av mätresultaten omfattas av nättariffen. I förevarande paragraf regleras de fall där dessa kostnader skall debiteras den enskilde kunden och således inte får slås ut på den för kundkollektivet gemensamma nättariffen.

I anslutning till en mätare finns alltid en särskild insamlingsutrustning anbringad. Denna behövs för att mätaren skall kunna fullgöra den mätning som krävs. Regleringen i detta moment beträffande mätare omfattar också denna insamlingsutrustning.

Stadgandet i första stycket behandlar kostnaden för mätaren och dess

installation och innebär att koncessionshavaren blir tvungen att debitera elkonsumenterna, oavsett om de är hushållskunder eller industrikunder, kostnaden för konsumentens mätare inkl. dess installation. Detsamma gäller då en sådan mätare flyttas till en ny leveranspunkt. Dessa kostnader får alltså inte slås ut på den gemensamma nättariffen.

Stadgandet i *andra* stycket har sin betydelse främst om man flyttar från ett ställe med avancerad mätare till ett ställe med enkel mätare, vilket kan bli aktuellt så länge som systemet med leveranskoncession finns kvar. När detta system avskaffas kommer det inte längre att finnas lika starka skäl att flytta med sig sin mätare eftersom de flesta mätare kommer att vara ungefär lika avancerade. Stadgandet gäller bara lågspänningskunder. Högspänningskunder, dvs. stora industrier, behöver sällan flytta sin mätare och om det ändå sker torde den frågan normalt regleras avtalsvägen. En definition av begreppet högspänning och lågspänning finns i förordningen (1957:601) om elektriska starkströmsanläggningar.

I *tredje* stycket behandlas den situationen då en elkonsument flyttar från sitt koncessionsområde till ett annat koncessionsområde. Han kan då inte göra anspråk på att få mätaren överförd till den nya leveranspunkten. Mätaren tillhör ju koncessionshavaren och denne kan därför inte tvingas överföra mätaren till en annan koncessionshavares nät. Om elkonsumenten i detta fallet redan har betalat kostnaden för mätaren har han rätt till ersättning av koncessionshavaren. Hade han varit kvar i koncessionsområdet hade han kunnat utnyttja mätaren under hela dess tekniska livslängd. Om han däremot flyttar från koncessionsområdet ges han i *tredje* stycket rätt till ersättning för den återstående tid han inte kommer att kunna utnyttja mätaren.

Vid bestämmande av ersättningen får man slå ut kostnaden för mätaren jämnt över mätarens beräknade *tekniska* livslängd. Den del av detta belopp som belöper på den återstående beräknade tekniska livslängden kan alltså bli föremål för återbetalning. Av detta belopp återbetalas naturligtvis bara så mycket som motsvarar vad elkonsumenten redan har betalat för den återstående tekniska livslängden. Om exempelvis mätaren kostar 10 000 kr och 3 000 kr belöper på den återstående tekniska livslängden vid avflyttningen får elkonsumenten tillbaka 3 000 kr om han redan har betalat hela kostnaden för mätaren. Om han däremot bara har betalat 8 000 kr vid avflyttningen får han bara tillbaka 1 000 kr.

Enligt sista meningen i förevarande stycke behöver dock belopp som är mindre än 1 000 kronor inte återbetalas. Vid bestämmande av ersättning enligt detta stycke får endast värdet av själva mätaren beaktas medan värdet av mätarens *installation* inte får beaktas.

De tre första styckena i paragrafen behandlar kostnaderna för *mätare* och deras installation. I *fjärde* stycket behandlas kostnaden för *mätning* och *rapportering* av mätresultat. Mätning innebär att mätvärden hämtas in från mätarna. Därefter skall dessa mätvärden sammanställas på visst sätt och rapporteras till olika intressenter.

Regeringen och nätmyndigheten kommer att utfärda föreskrifter om mätning som kommer att ange den tids- och mätnoggrannhet med vilken mätningen skall ske. Dessa föreskrifter kommer bara att ange de minimikrav som skall gälla i dessa hänseenden. De flesta elkonsumenter

kommer antagligen att nöja sig med att mätningen av deras strömförbrukning sker enligt dessa minimikrav. Kostnaderna för mätning blir därmed lika för de flesta kunder och kommer därför att ingå i den gemensamma nättariffen.

Enligt föreskrifterna om mätning kommer en kund emellertid att kunna begära att mätningen sker med större tids- och/eller mätnoggrannhet än de föreskrivna minimikraven. Nätägaren blir då skyldig att utföra mätning enligt kundens begäran. Detta kommer dock att orsaka nätägaren merkostnader som ibland kan uppgå till betydande belopp. Enligt fjärde stycket blir kunden skyldig att ersätta nätägaren för denna merkostnad. Denna får alltså inte slås ut på den gemensamma nättariffen.

Enligt *femte* stycket får inte andra kostnader som rör mätning än de som nämns i första, andra och fjärde styckena debiteras någon enskild kund, vilket innebär att de kommer att omfattas av den gemensamma nättariffen.

Av *sjätte* stycket framgår att denna paragraf inte gäller de elkonsumenter som köper sin ström från leveranskoncessionären. De blir alltså inte debiterade kostnaderna för mätaren och dess installation samt för mätningen och kan heller inte ta med sig mätaren vid flyttning. Skälen för detta har behandlats i den allmänna motiveringen (avsnitt 5).

I *sjunde* stycket föreskrivs att nätmyndigheten prövar frågor om koncessionshavarens skyldigheter enligt detta moment. De frågor som kan bli föremål för tvist mellan koncessionshavaren och elkunden är främst koncessionshavarens skyldighet att betala ersättning enligt tredje stycket och elkundens skyldighet att betala vissa merkostnader enligt fjärde stycket.

6.2 Förslaget till lag om ändring i lagen (1994:617) om ändring i lagen (1902:71 s. 1), innefattande vissa bestämmelser om elektriska anläggningar

Prop. 1994/95:18

2 § 4 mom. Den som har _ _ _ _ _ ström åt annan.

Innehavare av nätkoncession är skyldig att utföra mätning av överförd ström samt att rapportera resultaten av dessa mätningar i enlighet med de närmare föreskrifter som regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, nätmyndigheten meddelar. *Föreskrifter om kostnader för mätning finns i 2 § 9 mom.*

Frågor om _ _ _ av nätmyndigheten.

I slutet av momentets sjunde stycke görs nu en hänvisning till de nya föreskrifterna om kostnader för mätning i 2 § 9 mom.

31 § Beslut av nätmyndigheten enligt 2 § 4, 6, 7 eller 9 mom. eller 3 § eller beslut om ersättning till den som enligt 15 a § tredje stycket beordrats att öka eller minska produktionen av ström får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Nätmyndigheten får inträda som part i målet när myndighetens beslut prövas av domstol. Ändras nätmyndighetens avgörande i sak genom beslut av länsrätt eller kammarrätt, får nätmyndigheten överklaga beslutet.

Föreskrifter om överklagande av en myndighets beslut enligt 23 §, 24 § första eller andra stycket, 25 § eller 26 § eller med stöd av ett bemyndigande enligt lagen meddelas av regeringen.

Föreskrifter om överklagande av ett beslut av en riksprovplats meddelas av regeringen.

Genom ett tillägg i första stycket föreskrivs nu att även nätmyndighetens beslut enligt 2 § 9 mom. får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

I det följande ges en sammanfattning av Närings- och teknikutvecklingsverkets (NUTEK) förslag. Förslaget har tagits fram efter samråd med Riksrevisionsverket, Svenska Elverksföreningen, Svenska Kraftverksföreningen och Örebro Energi AB.

Avgiftens utformning

En avgiftsmodell bör i huvudsak utformas i enlighet med Elsäkerhetsverkets modell. Till skillnad från denna modell kommer dock nätkoncessionsinnehavarna att vara avgiftskyldiga och inte elabbonenterna.

I likhet med Elsäkerhetsverket föreslås två avgifter, en för lågspänningsabonnemang och en för högspänningsabonnemang. I ett senare skede kan man - med ledning av erfarenheter från verksamheten - överväga om en differentiering behövs för att åstadkomma en ökad koppling mellan avgift och den faktiska tillsynens omfattning.

När det gäller avgiftsperioden föreslår vi att det blir kalenderår istället för budgetår. Staten kommer inom några år att övergå till kalenderårsredovisning och att ha kalenderår som avgiftsperiod kommer då att underlätta avstämning mellan avgift och kostnad.

Beräkning av avgiftsuttag

Med en modell där en fast nätavgift beräknas per högspännings- och lågspänningsabonnemang behöver ett antagande ske om hur den totala avgiften skall fördelas mellan kategorierna.

Den genomsnittliga förbrukningen för en lågspänningsabbonent var 1992 ca 12,6 MWh och motsvarande siffra för högspänningsabbonenter var 9 144 MWh. Med en fördelning enligt denna nyckel skulle avgiften för en högspänningsabbonent vara 725 ggr större än för en lågspänningsabbonent.

Fördelningen bör dock avspegla hur stor del av tillsynskostnaden som kan hänföras till resp. kundkategori. Antalet högspänningsabbonenter är relativt litet men de är viktiga aktörer på marknaden och fordrar speciell information, särskilda tariffer m. m. En bedömning - och något annat kan inte göras - är att en avgift som är 200 ggr högre än för en lågspänningsabbonent kan vara rimlig.

Tabell 1.

Antal högspänningsabbonenter (dec 1992)	7 240
Antal lågspänningsabbonenter (mars 1994)	5 316 220

I statistiken redovisas abonnenter som är slutförbrukare. En koncessionsinnehavare kan dock förmedla el även till andra eldistributörer enligt avtal. Detta kan öka antalet abonnemang något. Från detta bortses emellertid vid beräkningen nedan.

Med en utgångspunkt i statistik om antal abonnenter, att avgifterna sammantaget skall uppgå till 20 milj kr och att högspänningsabbonenter skall betala en avgift som är 200 ggr högre än en lågspänningsabbonent får man följande resultat:

Tabell 2.	Antal	Avgift	Intäkt
Högspänningsabbonenter	7 240	600 kr	4 344 000
Antal lågspänningsabbonenter	5 316 220	3 kr	15 948 660
<i>Totalt</i>			20 292 660

Vi föreslår att en avgift för 1995 sätts till 3 kr per lågspänningabbonent och till 600 kr per högspänningsabbonent. Avgiften uttas av koncessionsinnehavare.

För innehavare av områdeskoncessioner torde denna modell vara enkel att tillämpa.

Innehavare av storkraftnätet och regionnäten (ca 20 - 30 företag) har dels slutkunder dels kunder i form av avtal med andra eldistributionsföretag. Antalet slutkunder är vanligen inte så många och därför föreslås att även avtal med andra eldistributörer avseende förmedling av el likställs med ett (vanligen högspännings-) abonnemang. Antalet avtal av denna typ saknas f.n. uppgifter om. Sannolikt kommer dessa företag att betala in en relativt låg avgift men den kan ändå tänkas stå i proportion till tillsynens omfattning. En särskild avgiftsklass kan ev senare införas när ett säkrare underlag för bedömning av denna fråga finns.

Uppbörd och kontroll

Den praktiska gången blir att nätmyndigheten årligen inforrdar uppgift om antal abonnenter av näföretagen och några månader senare fakturerar resp. företag. Antalet avgiftsskyldiga torde understiga 300 varför något särskilt system för fakturering och uppbörd inte torde behövas.

Vi föreslår att avstämningstidpunkten blir 1 januari för beräkning av abonnemang och avgift. Den verksamhetsperiod som avgiften avser bör vara det kommande kalenderåret. Dvs. den avstämning som göras av antalet abonnenter 1 januari 1995 är avgiftsgrundande för verksamhetsåret 1995.

Riksrevisionsverket har i sitt remissyttrande diskuterat en månadsvis uppbörd. En månadsvis uppbörd skulle för många mindre företag innebära en inbetalning på 1 - 2 000 kronor. En årsavgift förefaller därför mer administrativt enkel för såväl NUTEK som nätföretagen

Vi föreslår att avgiften bör inlevereras 1 maj efter fakturering av

nätmyndigheten. Tidpunkten är vald så att det blir en rimlig fördelning av räntekostnader mellan staten och leverantörerna, dock med en viss fördel för staten. Ur nätföretagens synvinkel betalas avgiften för fyra månader i efterskott och för åtta månader i förskott. Det kan dock vara praktiskt att ha samma uppbördstidpunkt för avgifter till både Elsäkerhetsverket och NUTEK.

Vissa regler bör finnas i de fall som koncessioninnehavare inte lämnar uppgifter eller betalar avgift. I princip samma regler som gäller för Elsäkerhetsverket har därför tagits in i förslaget till avgiftsförordning.

Prop. 1994/95:18
Bilaga 1

1. Remissinstanserna

Efter remiss har yttranden över Närings- och teknikutvecklingsverkets (NUTEK) promemoria avgetts av Konkurrensverket, Riksrevisionsverket (RRV), Statskontoret, Konsumentverket, Svenska Kommunförbundet, Affärsverket svenska kraftnät, Elsäkerhetsverket, Svenska Kraftverksföreningen, Svenska Elverksföreningen och Riksförbundet Energidistributörerna.

2. Nätavgiftens konstruktion

Majoriteten av remissinstanserna är i huvudsak positiva till NUTEK:s förslag om en fast årlig nätavgift som betalas av innehavare av nätconcession och som relateras till antalet lågspännings- respektive högspänningsabbonenter. Flera remissinstanser, bl.a. Riksrevisionsverket, Statskontoret och Affärsverket svenska kraftnät, hänvisar till att den föreslagna avgiftskonstruktionen är enkel att administrera.

Den föreslagna nätavgiften har i huvudsak utformats i enlighet med den elabbonentavgift som finansierar Elsäkerhetsverkets verksamhet. En skillnad är dock att avgiftsskyldigheten enligt förslaget om nätavgift vilar på koncessionshavarna medan denna skyldighet enligt bestämmelserna om elabbonentavgift har ålagts elabbonenterna. Förhållandet mellan de bägge avgiftssystemen har behandlats av Elsäkerhetsverket, Svenska Elverksföreningen och Svenska Kraftverksföreningen.

Elsäkerhetsverket påpekar att nätavgiften enligt förslaget skall beräknas med utgångspunkt i antalet abonnemang avseende såväl slutförbrukare som återdistributör medan elabbonentavgiften grundar sig på antal abonnemang för enbart slutliga förbrukare. Enligt verket bör nätavgiften tas ut av koncessionshavarna enligt samma grunder som elabbonentavgiften.

Enligt Svenska Elverksföreningen och Svenska Kraftverksföreningen bör förordningen om elabbonentavgift ändras så att dess tillämpning avser såväl elsäkerhetsfrågorna som avgift för att finansiera verksamheten vid nätmyndigheten. Därigenom skulle en likformighet nås både vad gäller basen för avgifterna och i fråga om vem som är avgiftsskyldig. Frågan om vem som skall vara avgiftsskyldig är enligt Svenska Kraftverksföreningen av principiell betydelse. Föreningen anser att kontrollen skall betalas av den som har nytta av kontrollen, dvs. elabbonenterna, och inte av dem som kontrolleras.

3. Beräkning av avgiftsuttag

Flertalet av de remissinstanser som har behandlat frågan har godtagit den föreslagna avgiftsrelationen mellan hög- och lågspänningsabbonenter.

Vidare påpekas att avgiftssystemets administrationskostnader och dess ev. effekter på konkurrenssituationen även bör beaktas i en sådan utvärdering.

Såväl Elsäkerhetsverket, Svenska Elverksföreningen som Svenska Kraftverksföreningen ifrågasätter den föreslagna relationen och jämför relationen med den som gäller för elabonmentavgifterna. Enligt RRV kan det vara tveksamt att göra jämförelser mellan elabonmentavgifterna och nätavgifterna eftersom de båda avgifterna skall finansiera verksamheter som inte har samma avnämare och syfte.

4. Uppbörd och kontroll

Flertalet remissinstanser har inte lämnat några synpunkter över förslaget i denna del.

I samrådsyttranden över rapportens förslag förordar Svenska Elverksföreningen och Svenska Kraftverksföreningen att tidpunkten för erläggande av nätavgift, på grund av likviditetsskäl, bör förläggas till den 1 juni i stället för den 1 maj föreslås i rapporten. RRV har inget att invända mot att betalningstidpunkten förläggs till den 1 juni. RRV instämmer vidare i Svenska Elverksföreningens uppfattning att koncessionshavarna bör lämna de uppgifter som skall ligga till grund för nätavgiften vid samma tidpunkt som motsvarande uppgifter skall lämnas till Statistiska Centralbyrån. Därigenom kan koncessionshavarnas administrationskostnader begränsas.

Elsäkerhetsverket anser att grunderna för beräkning av årliga avgifter, uppbördssystemet och vilken verksamhetsperiod avgifterna skall avse bör överensstämma med vad som gäller enligt bestämmelserna om elabonmentavgift. Enligt verket kommer enkelheten och överblicken att förloras om inte avgiftssystemen samordnas i dessa avseenden. Det finns även en risk för ihopblandning av de bägge systemen.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 15 september 1994

Närvarande: statsministern Bildt, ordförande, och statsråden Friggebo, Laurén, Hörnlund, Olsson, Dinkelspiel, Thurdin, Hellsvik, Wibble, Björck, Davidson, Könberg, Odell, Lundgren, Ask

Föredragande: statsrådet Lundgren

Regeringen beslutar proposition 1994/95:18 Finansiering av myndighetstillsynen för den avreglerade elmarknaden, m.m.

Författningsrubrik	Bestämmelser som inför, ändrar, upphäver eller upprepar ett normgivningsbemyndigande	Celexnummer för bakomliggande EG-regler
--------------------	--	---

Lagen om ändring i lagen (1902:71 s. 1), innefattande vissa bestämmelser om elektriska anläggningar

2 § 9 mom.

Lag om ändring i lagen (1994:617) om ändring i lagen (1902:71 s. 1), innefattande vissa bestämmelser om elektriska anläggningar

2 § 4 mom., 31 §

